

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

GENEL KURUL

KARAR

OĞUZ BÜLENT EROL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/35870

Karar Tarihi : 31/7/2025

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Kenan YAŞAR

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucular : Oğuz Bülent EROL ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (F) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; haksız yakalama ve gözaltına alma işlemlerinden doğan manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tazminat miktarı belirlenirken ifade özgürlüğüne ve toplantı hakkına müdahale edildiğinin dikkate alınmaması nedeniyle ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının, yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen başvuru sahiplerinin ve 2022/82678 numaralı dosyanın başvuru sahiplerinin başvuru giderlerini karşılayabilecek ölçüde mal varlığının bulunmadığı ve taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşılmış olup adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

5. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen dosyaların konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2022/35870 numaralı bireysel başvuru dosyasıyla birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. 2022/82678 Numaralı Başvuru Yönünden

6. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir. Anayasa Mahkemesi *Mehmet Özcan* ([1. B.], B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 27) kararında tebligatın elektronik tebliğ yöntemi ile yapıldığı hâllerde elektronik tebligatın açıldığı tarihte başvuru sahiplerinin bireysel başvuruya ilişkin gerekçeli nihai karardan haberdar olduğunu kabul etmiş ve bireysel başvuru süresinin bu tarihten başlayacağını belirtmiştir. Birleşen 2022/82678 sayılı başvuruda başvuru formunda nihai kararın öğrenilme tarihi 20/7/2022 olarak bildirilmesine rağmen nihai kararı içeren elektronik tebligatın 7/7/2022 tarihinde başvuru vekili tarafından açıldığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak 2022/82678 sayılı bireysel başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin nihai karardan ilk olarak 7/7/2022 tarihinde haberdar olduğu anlaşılan başvuru sahiplerinin otuz günlük bireysel başvuru süresinden sonra 15/8/2022 tarihinde gerçekleştirdiği bireysel başvurusunun *süre aşımı* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurular Yönünden

1. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvuru sahipleri haklarındaki ceza muhakemesi sürecinde uygulanan gözaltı ve/veya tutuklama şeklindeki haksız koruma tedbirleri nedeniyle açtıkları tazminat davalarında mahkemelerce hükmedilen tazminat miktarlarının yetersiz olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünü bildirmiştir. Başvuru sahiplerinin bir kısmı, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuş; başvuru formundaki iddiaları tekrarlamıştır.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi *Gülseren Çıtak* ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla haklarında kovuşturmayaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketildiğinin kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmayaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme, tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (*Gülseren Çıtak*, §§ 36-38).

10. Somut başvuruda da ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemeler tarafından ihlal tespiti yapılmış ve bir miktar manevi tazminata hükmedilmiş olmakla birlikte başvuruda yapılacak inceleme hükmedilen tazminat miktarlarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (*M.E. [2. B.]*, B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 47).

11. Ağır ceza mahkemelerinin tazminat için somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığını değerlendirirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (*M.E.*, § 48).

12. Bunun yanında manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilerek kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın oluş şekli, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (*Siyami Hıdıroğlu* [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

13. Maddi zarar, zarara uğrayanın mevcut mal varlığı ile uygulanan koruma tedbiri olmasaydı bu mal varlığının olacağı durum arasındaki farktan ibarettir. Maddi zarar, mal varlığında meydana gelen fiili azalma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi yoksun kalınan kâr şeklinde de oluşabilir. Öte yandan ihlal ile zarar arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. İhlal ile zarar arasındaki illiyet bağının açık olmaması, illiyet bağının belirsiz veya spekülatif olduğu hâllerde maddi tazminata hükmedilmeyecektir. Hükmedilecek tazminat miktarının her zaman maddi zarara eşit olması gerekmez. Başvurucu, lehine uygun bir tazminata hükmedilebilmesi de yeterli olabilir. Maddi tazminatın belirlenmesinde ağır ceza

mahkemelerinin daha iyi konumda oldukları açıktır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde açıkça dayanaktan yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili mahkemelerin maddî tazminat konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz (O.O. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/64808, 23/10/2024, § 11).

14. Somut olayda ağır ceza mahkemelerinin yaptığı değerlendirmeler sonucunda bazı başvuruçuların maddî tazminat taleplerini reddetmesinde açık bir keyfîlik ve bariz bir takdir hatası olduğu söylenemeyecektir. Bazı başvuruçulara ödenen maddî tazminat miktarının ise somut olayın koşullarında orantısız olmadığı görülmektedir.

15. Mahkemelerce hükmedilen manevî tazminat miktarının ise Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda ödenmesine hükmettiği ya da hükmedebileceği tazminat miktarına göre düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda hükmedeceği tazminat miktarları için bkz. tablo).

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Bazı başvuruçular ayrıca ifade özgürlüğü kapsamındaki eylemleri ile barışçıl bir etkinliğe katılmaları dolayısıyla haklarında koruma tedbirine hükmedilmesi nedeniyle belirtilen anayasal haklarının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

19. Somut başvuruda hukuka aykırılığı kanun tarafından kabul edilmiş yakalama ve gözaltı tedbirleri nedeniyle başvuruçular lehine ceza mahkemelerince manevî tazminata hükmedilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, somut olayın şartlarında ödenmesine hükmedilen miktarın tazminat hakkının özünü zayıflatacak kadar düşük olduğu gerekçesiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu durumda haksız koruma tedbirleri nedeniyle açılan tazminat davalarında tazminat miktarı belirlenirken başvuruçuların ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenme hakkına da müdahale edildiğinin gözetilip gözetilemeyeceği değerlendirilmelidir.

20. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasında -fıkra da sayılan diğer kişiler yanında- kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen ya da yakalama, gözaltı veya tutuklama tedbirine tabi tutulan kişilerden haklarında kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilenlerin manevî her türlü zararlarını devletten isteyebileceği belirtilmiştir. Buna göre kanun koyucu, koruma tedbirleri sonucu kişisel hakkın mahrumiyeti hâlinde açılacak manevî tazminat davasında duyulan üzüntünün giderimi için herhangi bir sınırlama öngörmemiştir. Dolayısıyla ilgili mahkeme, koruma tedbiri birden fazla hakkın ihlaline sebebiyet vermiş ise meydana gelen tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ile hak ihlali ve/veya

ihlallerin ağırlığını dikkate alabilecek ve bunu hükmedeceği tazminat miktarına ilişkin takdirinde de gözetebilecektir. Nitekim Yargıtay da birçok kararında koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davalarında, ilgilinin sosyal ve ekonomik durumu, atılı suçun niteliği, uygulanan koruma tedbirinin süresi ile birlikte koruma tedbirine neden olan olayın cereyan tarzı ve benzeri hususların da manevi tazminatın tespitinde dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 13/6/2016 tarihli ve E.2016/5161, K.2016/9967; 25/4/2017 tarihli ve 2016/1098, K.2017/3361; 18/6/2018 tarihli ve E.2018/2302, K.2018/6813; 8/4/2019 tarihli ve E.2019/1577, K.2019/4696 sayılı kararları; *Siyami Hıdıroğlu*, § 20).

21. Tüm bu açıklamalar bağlamında kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin karar ya da beraat kararı sonrasında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılan tazminat davasında ceza mahkemelerinin somut olayda uygulanan koruma tedbirinin başvurucuların ifade özgürlüğü ya da toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik bir müdahale niteliğinde olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme yapması ve takdir edilecek tazminat miktarında bu durumu da gözetmesi gerekirken bu konuda hiçbir değerlendirme yapmadığı anlaşılmıştır (bir hakkın ihlal edildiğinin mahkemesince tespit edilmiş sayılabilmesi için söz konusu anayasal hakkın ihlal edildiğini mahkemenin kararında açıkça söylemesine gerek olmadığına ilişkin değerlendirme için bkz. *Kıvanç Ersoy ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2016/7095, 12/1/2021, § 57; *Fuat Akman* [1. B.], B. No: 2021/10545, 18/10/2022, § 34). Söz konusu başvuruçular hakkında yürütülen yargılamalarda ceza mahkemelerinin gerekçelerinin ilgili ve yeterli olarak kabul edilmesi mümkün görülmemiştir (*Yalçın Düzgün* [GK], B. No: 2021/23140, 29/5/2024, §§ 24, 25).

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Bazı başvuruçular ayrıca tazminat davalarının uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun *ikincil nülesi* ile bağdaşmayacağı değerlendirildiğinden başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır (*Ahmet Kartalkuş* [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 41).

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Diğer İhlal İddiaları

26. Başvurucuların bir kısmı, yukarıda belirtilen hakların yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 6216 sayılı Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihi, şayet manevi tazminat miktarı bölge adliye mahkemesi kararıyla değiştirilmişse istinaf mahkemesinin karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın belirlenmesi gerekir (bkz. aşağıdaki tablo). Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir.

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddi ile kararın yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere gönderilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinde bulunan ekli listenin (E) sütununda belirtilen başvuru sahiplerinin ve 2022/82678 numaralı dosyanın başvuru sahibinin adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Kamuya açık belgelerde talep eden başvuru sahiplerinin kimliğinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

D. 1. 2022/82678 numaralı başvurunun *süre aşımı* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Diğer başvurular yönünden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Diğer başvurular yönünden ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

4. Diğer başvurular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

5. Diğer başvurular yönünden diğer ihlal iddialarının *kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

E. 1. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

F. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, ifade özgürlüğünün ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuru sahiplerinin tazminat talebinin REDDİNE,

H. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından 2022/82678 numaralı başvuru yönünden adli yardım talebi kabul edilen başvuru sahibinin yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

İ. Vekille temsil edilen başvuru sahiplerine ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücreti ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

J. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruçuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 31/7/2025 tarihinde karar verildi.

2016 yılı için	- Bir gün gözaltı için asgari 300 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre asgari 15.000 TL, ortalama 40.000 TL, azami 100.000 TL
2017 yılı için	- Bir gün gözaltı için asgari 360 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre asgari 18.000 TL, ortalama 48.000 TL, azami 120.000 TL
2018 yılı için	- Bir gün gözaltı için asgari 400 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre asgari 20.000 TL, ortalama 54.000 TL, azami 135.000 TL
2019 yılı için	- Bir gün gözaltı için asgari 600 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre asgari 29.700 TL, ortalama 79.200 TL, azami 198.000 TL
2020-2021 yılları için	- Bir gün gözaltı için asgari 600 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre asgari 30.000 TL, ortalama 80.000 TL, azami 200.000 TL
2022 yılı için	- Bir gün gözaltı için asgari 1.350 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre asgari 67.500 TL, ortalama 180.000 TL, azami 450.000 TL
2023 yılı için	- Bir gün gözaltı için asgari 1.800 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre asgari 90.000 TL, ortalama 240.000 TL, azami 600.000 TL
2024 yılı için	- Bir gün gözaltı için asgari 2.970 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre asgari 148.500 TL, ortalama 396.000 TL, azami 990.000 TL
2025 yılı için	- Bir gün gözaltı için asgari 3.330 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre asgari 166.500 TL, ortalama 444.000 TL, azami 1.110.000 TL

Başvuru Numarası : 2022/35870

Karar Tarihi : 31/7/2025

KARŞIOY

Başvurucu, haksız yakalama ve gözüaltına alma işlemlerinden doğan manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tazminat miktarı belirlenirken ifade özgürlüğüne ve toplantı hakkına müdahale edildiğinin dikkate alınmaması nedeniyle de ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, yerel mahkemece hükmedilen tazminat miktarının Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda hükmettiği tazminat miktarına göre düşük olması nedeniyle başvuruçuların Anayasa'nın 19. maddesinin 3. fıkrası ile bağlantılı olarak 9. fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir. Yine Mahkememiz çoğunluğu tarafından, kovuşturmayla yer olmadığı ya da beraat kararı sonrasında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi kapsamında açılan tazminat davasında tazminat miktarı belirlenirken, Ağır Ceza Mahkemesince başvuruçuların ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarına müdahale edildiğinin dikkate alınmaması nedeniyle başvuruçuların ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının da ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tazminat miktarının düşük olması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin ihlal edildiği sonucuna katılmakla birlikte, aşağıda belirttiğimiz nedenlerle, başvuruçuların ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının da ihlal edildiği yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz. Şöyle ki;

Anayasa'nın 19. maddesinde herkesin kişi hürriyeti ve güvenliğine sahip olduğu, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabileceği, hakim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabileceği, bunun şartlarının kanun ile düzenleneceği, bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zararın, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devlete ödeneceği belirtilmiştir.

5271 sayılı CMK'nın 141. maddesinde ise, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında hangi nedenlerle tazminat istenebileceği bentler halinde sayılmıştır. Somut olayımız ile ilgili bentler incelendiğinde, kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen, kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayla yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen kişiler maddî ve manevî her türlü zararlarını Devlettten isteyebilirler.

Başvuruçular, haksız olarak gözüaltına alındıklarını veya tutuklandıklarını ileri sürerek CMK'nın 141. maddesi kapsamında tazminat talebinde bulunmuş olup, yerel mahkemece haksız gözüaltı ve tutuklamanın mevcut olduğu kabul edilerek düşük tutar olsa da tazminata hükmedilmiştir. Hal böyle olunca somut olayda başvuruçular lehine tazminata hükmedilmesinin nedeni, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmalarının ya da ifade hürriyeti kapsamında yapmış olduğu açıklamalarının engellenmesi değil, bu fiilleri icra ettikleri sırada haksız şekilde gözüaltına alınmaları veya tutuklanmaları olmaktadır. CMK'nın 141. maddesinde tazminatın talep edilmesi ya da belirlenmesinde ifade özgürlüğü ya da toplantı ve gösteri yürüyüşü gibi haklara yapılan müdahalelere yer verilmemiştir. Nitekim, tazminat

miktarının yeterli bir tutar olması halinde Anayasa Mahkemesi de başvurucuların gerek Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği, gerekse 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ve 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarının ihlal edilmediğine karar vermesi gerekecekti.

Buna göre, başvurucuların tazminat isteminin sebebini Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan haksız gözaltı ya da tutuklama oluşturduğundan, Anayasa'da güvence altına alınan diğer haklara yapılan müdahalelerin haksız olup olmadığının yerel Mahkemelerce veya Anayasa Mahkemesi tarafından ilk elden incelenmesi mümkün değildir. Öyle ki, somut olayda başvurucular tarafından ifade özgürlüğü ya da toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarına müdahale edildiğine yönelik yerel mahkemelerce verilmiş ve kesinleşmiş bir mahkeme kararına karşı yapılmış bir bireysel başvuru mevcut değildir. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45 ilâ 47. maddelerinde belirtilen koşulları taşıyan bir bireysel başvuru mevcut olmadığından aynı Kanun'un (6216 sayılı Kanun) 48. maddesi uyarınca, başvurucuların Anayasa'nın 26. ve 34. maddeleri güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları yönünden kabul edilemezlik kararı verilmesi gerekmektedir.

Kaldı ki, bir an için çoğunluk görüşünde ileri sürülen gerekçelerle başvuru kabul edilebilir olsa dahi, başvurucuların ileri sürdükleri iddia, yerel mahkemenin tazminatı belirlerken Anayasa'da güvence altına alınan haklarını göz önünde tutmadığı şeklinde olduğundan, başvurucuların ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarının ihlal edilmesi söz konusu değildir. Yerel mahkemece başvurucuların iddiasının karşılanmaması ancak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı bağlamında incelenebilecektir. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin Yalçın Düzgün Başvurusuna (Başvuru Numarası: 2021/23140, Karar Tarihi: 29/5/2024, R.G. Tarih ve Sayı: 7/10/2024 – 32685) ilişkin kararında belirtilen farklı gerekçeler, kabul edilebilirlik kararı verilmesi halinde, somut olayımız açısından da geçerli olacaktır.

Açıklanan nedenlerle başvurucuların, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ve 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakları ihlal edilmediği kanaatinde olduğumuzdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Ömer ÇINAR